

Datum

9-11-2021

Onderwerp

Vaststelling Transitievisie Warmte

Uw kenmerk

LWE\PM

Aantal bijlagen

3

Wat adviseert het college te besluiten?

1. De Transitievisie Warmte Oss 2021: *De eerste stappen op weg naar aardgasloos Oss* vast te stellen.
2. In te stemmen met de Uitvoeringsagenda Warmtetransitie 2021
3. De benodigde middelen en mankracht ter beschikking te stellen.

Wat is de aanleiding voor dit advies?*Opdracht*

Volgens het Klimaatakkoord van 28 juni 2019 moet elke gemeente uiterlijk in 2021 haar Transitievisie Warmte vaststellen voor de Gebouwde Omgeving. Daarin moeten wij het tijdpad bepalen voor de stapsgewijze aanpak richting een aardgas-vrije gebouwde omgeving in 2050 door aan te geven :

- hoeveel woningen en andere gebouwen tot en met 2030 aardgasvrij worden gemaakt;
- welke alternatieve warmtevoorzieningen kansrijk zijn; en
- welk warmtealternatief de laagste maatschappelijke kosten heeft.

Nieuwe context

Van-het-gas-af leek tot voor kort ver weg van de keuken- en bestuurstafel. Maar dat is dit najaar in enkele weken drastisch veranderd door de explosieve stijging van de gasprijs met alle gevolgen van dien. Daarmee is de warmtetransitie concreet dichtbij gekomen. Dit gaat ongetwijfeld een plaats krijgen in het nieuwe regeerakkoord. Voor onze opgave betekent dit dat de awareness van de noodzaak van de warmtetransitie in korte tijd sterk is toegenomen.

Onze ambitie

In Oss nemen we onze verantwoordelijkheid voor en bijdrage aan de klimaataanpak uiterst serieus. Die hebben wij in 2016 vertaald van “veilig ver weg naar concreet dichtbij”. Dat was en is het vertrekpunt van onze aanpak. Ook nu van de warmtetransitie. We volstaan dus niet zomin als bij de RES met mooi opgeschreven beloftes. De analyse die wordt verlangd, vertalen we tegelijkertijd naar een Uitvoeringsagenda 2022 met een globale doorkijk naar de langere termijn.

Ter bepaling van onze ambitie kiezen we voor *scenario 2 : Pragmatische ambitie; ervaringsgewijs gaan we verder:*

- We doen wat we moeten doen en maken de gevraagde analyse (scenario 1).
- We verrijken onze bestaande energiebesparingsaanpak met meer aandacht voor de gastransitie.
- We bieden faciliteiten en treffen aanvullende maatregelen gericht op het aardgas-vrijgemaakt maken van woningen en bedrijfsgebouwen.
- Daarnaast kiezen we voor een wijk-voor-wijk-aanpak, te beginnen met één wijk en één dorp om daarmee ervaring op te doen voor de vervolgaanpak. Jaarlijks bepalen we of en welke wijk(en) en/of dorpen we vervolgens aanpakken.

Het Klimaatakkoord verwacht dat wij in de TransitieVisie Warmte aangeven welke wijken wij wanneer tot 2030 aardgasvrij maken. Dat vraagt ver vooruitkijken. Dit vinden wij op dit moment geen realistische opdracht. Tenminste als wij ons er niet vanaf willen maken met een papieren werkelijkheid waarvan we weten dat we nu nog niet kunnen overzien of en hoe deze kan worden ingevuld.

Om toch voortvarend van start te kunnen gaan, kiezen wij voor een uitvoeringsprogramma dat qua effectiviteit past bij onze ambitie en qua efficiency en prioritering past in de bredere afweging van opgaven waarvoor wij staan. Die gaat uit van een paralleltraject van individuele en wijkgerichte benadering.

Met de gemeenteraadsverkiezingen in aantocht, vinden wij het daarnaast niet gepast om verder te gaan. Met deze TransitieVisie Warmte adresseren we dit onderwerp ten behoeve van de meningsvorming van de politiek en leggen we een basis waarop het nieuwe College en de Gemeenteraad desgewenst kunnen voortbouwen.

Samenspraak

Onze gedachten over de vervolgaanpak hebben we gevormd in samenspraak met diverse stakeholders en een externe adviseur : WarmteTransitieMakers die het rapport heeft gemaakt dat de analyses bevat die we vanuit de Rijksopdracht moeten maken en dat tezamen met de daarin gedane suggesties mede de basis vormt voor onze keuzes voor onze ambitie en aanpak.

We hebben al publieksactiviteiten opgestart. Daar hebben we ook gehoord wat leeft over de warmtetransitie. Onderdeel van onze TransitieVisie Warmte is de participatie van inwoners. Als we de hoofdrichting hebben bepaald, gaan we daar verdergaand mee aan de slag.

Uitgangspunten van onze aanpak

1. Onze ambitie is leidend

In onze RES-opgaven hebben we als doelstelling opgenomen dat we in 2030 7.500 woningen aardgasvrij willen hebben en dat we in 2050 volledig afgekoppeld zijn van het gasnet in 2050

2. Onze aanpak is realistisch

We realiseren ons dat we nog maar aan het begin staan van een maatschappelijk ingrijpende verandering. Als gemeente beschikken wij op dit moment maar over beperkte instrumenten om onze inwoners en bedrijven te bewegen om over te stappen op andere energiebronnen.

Wij moeten het tot nu toe vooral hebben van overredingskracht en facilitering. Dat vraagt veel middelen en mankracht en afweging ten opzichte van andere prioriteiten.

3. *We maken pragmatische keuzes*

Zie hiervoor onder *Ambitie*.

4. *We spelen in op de specifieke aard van Oss als stadteland met haar eigen bebouwing*

De warmtetransitie beoogt alle inwoners en bedrijven te bereiken. In algemene zin geldt dat hoe homogener de bebouwing is, hoe gericht de aanpak kan zijn. In onze gemeente moeten wij rekening houden met de samenstelling van de gebouwde omgeving die grote verschillen kent in onze 3 deelgebieden en binnenin elk daarvan.

5. *We borgen de samenhang met energiebesparing en -opwekking*

De drie verschillende pijlers van de energietransitie zijn met elkaar verweven: energiebesparing, energieopwekking en warmtetransitie. Hoe meer energie wij besparen, hoe minder wij hoeven op te wekken en hoe minder behoefte er is aan aardgas. Daarentegen betekent de vervanging van aardgas door elektriciteit dat we meer elektriciteit moeten opwekken. Daarom sturen wij op de samenhang en waar mogelijk zoeken we synergie.

6. *We kiezen voor een combinatie van wijkgerichte en individuele benadering*

Over de gehele linie, ook in de wijkgerichte aanpak, vraagt de gastransitie draagvlak bij individuele huiseigenaren. Daarom kiezen wij ervoor om onze inspanningen te richten op de breedte van onze inwoners. De wijkgerichte aanpak is gefaseerd in de tijd en het effect daarvan hangt samen met collectieve technische oplossingen. Daarom kiezen wij voor een paralleltraject van individuele en wijkgerichte benadering.

7. *We kiezen voor bewezen technieken en no regret-maatregelen*

In onze pragmatische, resultaatgerichte aanpak past innovatie alleen bij wijze van uitzondering. Daarom kiezen we in de warmtetransitie vooralsnog voor no-regret-maatregelen en bewezen technieken. Uiteraard volgen we nieuwe ontwikkelingen op de voet en maken we daarvan gebruik als ze voldoende uitzicht bieden op resultaat.

8. *We werken nauw samen met onze partners*

Ook voor de warmtetransitie vinden we samenwerken belangrijk en zoeken we actief verbinding met relevante partners. Om meer impact te hebben, om te voorkomen dat we het wiel opnieuw uitvinden en om sterker te staan richting marktpartijen.

De woningcorporaties zijn als grootste woningeigenaar en vanuit hun doelstelling en opdracht onze natuurlijke partners. Daarnaast laten we ons inspireren door de bouw- en installatiebranche. De warmtetransitie is een apart onderdeel van de RES NOB waaraan wij samen met andere gemeenten en partners werken. We doen mee in bovenlokale samenwerkingsverbanden zoals G40 en VNG. En bij hogere overheden ijveren wij ervoor om te zorgen dat er één lijn door "de overheid" wordt getrokken. Dat is essentieel om onze inwoners mee te krijgen.

9. We kiezen vooralsnog voor een wijk-voor-wijk-aanpak

Uiteindelijk zullen alle woningen en gebouwen uiterlijk in 2050 aardgasvrij moeten zijn. Op basis van bovenstaande uitgangspunten kiezen wij er in dit stadium voor om voor 2022 te beginnen met één wijk en één dorp om daarmee ervaring op te doen voor de vervolgaanpak.

10. We zijn flexibel door jaarlijks onze aanpak te herbepalen

De uitwerking en implementatie van de warmtetransitie in de komende jaren zal ongetwijfeld wijzigen al naar gelang de omstandigheden van dat moment. Daarop spelen wij in door jaarlijks te bepalen welke volgende wijk(en) we gaan aanpakken. Dit mede met behulp van de analyse en voorstellen in de bijlage. De consequenties daarvan vertalen we in de begrotingen. Daarnaast wordt conform de landelijke verplichting de Transitievisie Warmte elke 5 jaar geactualiseerd.

Uitvoeringsagenda Warmtetransitie 2022

Deze uitvoeringsagenda is opgemaakt volgens de uitgangspunten zoals hiervoor beschreven. Gelet op de samenhang met energiebesparing zoeken we nauwe aansluiting bij de lopende Uitvoeringsagenda voor Energiebesparing. Dit brengen we ook in de gekozen speerpunten tot uitdrukking.

Uitgaande van de keuze voor ambitiescenario 2 zoals hiervoor beschreven, baseren wij de Uitvoeringsagenda Warmtetransitie 2022 op zes speerpunten:

- 1. Vergroten van de algemene bewustwording en actiebereidheid.*
- 2. Samenwerking met woningcorporaties om sociale huurwoningen aardgasloos te maken.*
- 3. Stimuleren van woningeigenaren/VvE's om eigen woningen aardgasloos te maken.*
- 4. Stimuleren van ondernemers om hun bedrijf aardgasloos te maken.*
- 5. Warmtetransitie voor het gemeentelijke vastgoed.*
- 6. Wijk-voor-wijk-aanpak – start van het Wijkuitvoeringsplan Schadewijk en verkennen van de aanpak van één dorp.*

Welk resultaat willen we bereiken?

Naast vaststelling van de Transitievisie Warmte starten we ook met de concrete uitvoering. Daarvoor hebben we ons plan van aanpak gemaakt. En we vragen daarvoor de benodigde middelen en mankracht.

Welke argumenten zijn er voor dit advies? (=want)

1. *Met deze TransitieVisie Warmte voldoen we aan onze opdracht.*
2. *Hiermee geven we een beleidsmatig en financieel kader voor het traject naar een aardgasvrij Oss in 2050 met 2030 als tussenstation.*
3. *Met de keuze voor scenario 2 en de Uitvoeringsagenda 2022 zijn we ambitieus maar realistisch*
4. *Met de Uitvoeringsagenda 2022 maken we onze inzet concreet*
5. *Door de parallelaanpak van individuele en wijkgerichte aanpak bereiken we sneller onze inwoners in de breedte van onze gemeente*
6. *De wijk-voor-wijk aanpak geeft ons de mogelijkheid ervaringsgewijs te werk te gaan*
7. *De wijk-voor-wijk aanpak maakt de participatie van inwoners beheersbaar*
8. *Door ook de aanpak van één dorp te verkennen, doen we recht aan het karakter van onze gemeente*

Wat zijn tegenargumenten of risico's? (=maar)

1. *De warmtetransitie heeft ingrijpende consequenties voor inwoners en bedrijven wat hun actiebereidheid kan belemmeren*
2. *Als gemeente hebben wij maar beperkte invloed om te sturen*
3. *Wij moeten onderweg rekening houden met onverwachte ontwikkelingen en belemmeringen*
4. *We weten niet op welke support we van de opdrachtgevende Rijksoverheid mogen rekenen*
5. *In Oss hebben wij nog nauwelijks zicht op alternatieve warmtebronnen wat zal betekenen dat onze elektriciteitsvraag toeneemt en daarmee onze opdracht tot netto-besparing uit onze RES-opgave onder druk komt en tot een grotere omvang aan eigen energie-opwekking leidt*
6. *De uitvoering incl de participatie leggen een fors beslag op onze menskracht*

Waar moeten we rekening mee houden?*a. Financiën*

Om de Uitvoeringsagenda Warmtetransitie 2022 op basis van scenario 2 'Pragmatische ambitie' te kunnen realiseren, is extra geld en personele capaciteit nodig.

In de Miljoenennota heeft het demissionaire kabinet € 6,8 mld bestemd voor het terugdringen van de CO2 uitstoot. Daarin worden o.m. ook subsidieregelingen voor de warmtetransitie in het vooruitzicht gesteld. Hoe en wat is nog onbekend. Op dit moment weten we dus ook niet welke middelen het Rijk voor de uitvoering van de warmtetransitie door gemeenten beschikbaar stelt.

Ook de beoogde financiering van de energietransitie uit onze eigen begroting is onzekerder geworden. Door de ontwikkelingen met betrekking tot windpark Elzenburg/De Geer zijn de voorziene kostenvergoeding en de inkomsten uit het Duurzaamheidsfonds op losse schroeven komen te staan. Het is op dit moment ongewis of en zo ja, wanneer en in welke mate de eerder voorziene middelen vrijkomen.

In de Programmabegroting 2022 -2025 hebben we aangegeven wat we voor de Energietransitie nodig achten om de gewenste stappen te zetten. We ramen de kosten voor o.a. extern advies, stimuleringsactiviteiten, opstellen van wijkuitvoeringsplannen en participatiebijeenkomsten voor 2022 op € 500.000 en stellen voor om dit hiervoor gelabelde bedrag in het Investeringsfonds Duurzaamheid te storten. We nemen een eenmalig bedrag op omdat we voor de volgende jaren niet kunnen overzien of we hier compensatie van het Rijk

voor ontvangen. We komen hierop in latere begrotingen terug. Voor 2022 breiden we de personele bezetting voor de energietransitie uit met 2,5 fte en vanaf 2023 met nog 1 fte.

b. Privacy

Geen privacy risico's aanwezig.

c. Communicatie

Dit besluit heeft betrekking op alle inwoners en bedrijven in de gemeente en wordt op de gebruikelijke wijze gepubliceerd.

d. Uitvoering

De uitvoering wordt begin volgend jaar opgestart maar is verder aan het College en de gemeenteraad die volgend jaar na de verkiezingen aantreden.

e. Overlegd met

Extern

- WarmteTransitiemakers
- Brabant Wonen en Mooiland
- Diverse andere stakeholders

Intern

- Afd. Financiën : Gordon Braicks en Gery van Uden

Bijlagen

- Transitievisie Warmte Oss 2021 De eerste stappen op weg naar aardgasloos Oss
- Rapport Transitievisie Warmte Oss 2021 opgesteld door bureau Warmte TransitieMakers
- Collegevoorstel

Samenvatting

Met de TransitieVisie Warmte voor Oss wordt voldaan aan de opdracht voortvloeiend uit het Klimaatakkoord om een TransitieVisie Warmte in 2021 vast te stellen. Daarin geeft het College aan wat haar ambitie is. Met *scenario 2 Pragmatische ambitie: ervaringsgewijs gaan we verder* wordt gekozen voor een realistische en pragmatische aanpak van de warmtetransitie. Naast de verplichte analyses worden aanvullende initiatieven genomen . Daarvoor :

- verrijken we onze bestaande energiebesparingsaanpak met meer aandacht voor de gastransitie.
- bieden we faciliteiten en treffen aanvullende maatregelen gericht op het aardgas-vrijgemaakt maken van woningen en bedrijfsgebouwen.
- Daarnaast kiezen we voor een wijk-voor-wijk-aanpak, te beginnen met één wijk en één dorp om daarmee ervaring op te doen voor de vervolgaanpak. Jaarlijks bepalen we of en welke wijk(en) en/of dorpen we vervolgens aanpakken.

Naast vaststelling van de Transitievisie Warmte starten we ook met de concrete uitvoering. Deze Uitvoeringsagenda Warmtetransitie 2022 richt zich op zes speerpunten:

1. Vergroten van de algemene bewustwording en actiebereidheid.
2. Samenwerking met woningcorporaties om sociale huurwoningen aardgasloos te maken.
3. Stimuleren van woningeigenaren/VvE's om eigen woningen aardgasloos te maken.
4. Stimuleren van ondernemers om hun bedrijf aardgasloos te maken.
5. Warmtetransitie voor het gemeentelijke vastgoed.
6. Wijk-voor-wijk-aanpak – start van het Wijkuitvoeringsplan Schadewijk en verkennen van de aanpak van één dorp.

Daarvoor worden de benodigde middelen en mankracht gevraagd.